

Při psaní jako bych v sobě uklízela

Její nový román *Bílá Voda* čítající bezmála 700 stran a pojednávající o perzekuci řádových sester za totality bude letos pravděpodobně největším knižním hitem. Spisovatelka **KATEŘINA TUČKOVÁ (41)** ho psala deset let a odevzdala až třetí verzi. Mezitím stihla porodit dvě děti a vylézt na dvě pětitisícovky v Indii. Proč jsou její knihy plné silných ženských hrdinek? Jak se podruhé narodila, jak to má s vírou v Boha? A proč jí psaní pomáhá zapomenout na úzkosti, které si odnesla z dětství stráveného s otcem násilníkem?

■ **Nedávno jste se vrátila z dovolené v Itálii. Jak jste si to užila?**

Poprvé po deseti letech jsem si nevzala počítač, neřešila jsem práci, ale opravdu jsem odpočívala. Četla jsem, plavala, cvičila. Dva týdny jsem skutečně relaxovala, což byla velká změna... Jen manžel a dvě děti.

■ **Ve svých knihách máte výrazné ženské postavy. Jiná úspěšná česká spisovatelka Alena Mornštajnová mi vyprávěla, že se postupně učí psát mužské postavy, do kterých se přirozeně vcítuje hůř než do ženských hrdinek. Jak to máte vy?**

Primárně se moje příběhy točí kolem ženských hrdinek, zajímají mě, protože jsem taky žena. Ale mám pocit, že rozumím i svým mužským postavám. (*usmívá se*) Spíš jsem neměla potřebu zaměřovat na ně tolik pozornosti. Ovšem v mé poslední knize *Bílá Voda* vystupuje mužských hrdinů celkem hodně a mají různé charaktery. Od antihrdiny ministra Plojhara (*římsko-katolický kněz a lidovec, který od roku 1945 kolaboroval s KSČ, pozn. red.*) až po dobrého kněze Aloise Staubera. Někteří se mi psali velmi snadno, ale třeba posledně jmenovaný se mi psal opravdu obtížně.

■ **Proč?**

Bylo pro mě těžké vcítit se do přemýšlení kněze, který vystudoval za první republiky. Po válce, kdy se děj *Bílé Vody* odehrává, už je to starý muž, jenž 50. léta reflektuje ze své konzervativní, nicméně lidumilné pozice. Hodně jsem bojovala především s jeho slovníkem. Potřebovala jsem ukázat, že je mluvčím starší generace. Nebylo to nic lehkého... Velice dobře se mi ale psala třeba postava Daniela Felixe, ten má předobraz ve skutečné historické osobě, v biskupovi Felixi Davídkovi. Možná i proto, že jsem ho měla načteného z dokumentů, které jsou publikované v monografii Petra Fialy a Jiřího Hanuše o skryté moravské církvi Koinótés, takže jsem ho vlastně jakoby znala. Kupodivu velmi dobře se mi psala i postava Jana, který v knize prochází významnou osobnostní proměnou, aby se nakonec stal knězem svěceným právě v podzemní církvi.

■ **Proč kupodivu?**

Protože za sebou nemám žádnou zkušenost boje se závislostí a on bojoval s alkoholem i drogami. Nicméně načetla jsem k tomu nějakou odbornou literaturu a samozřejmě mi pomohly i vzpomínky na mého tátu, kterého alkohol nakonec zni-

Vědmy a kořenářky z oblasti Moravského Slovácka a jejich osudy ve 20. století, to je ústřední téma deset let starého románu Kateřiny Tučkové *Žitkovské bohyně*. Zaujal natolik, že už se dočkal několika dramaturgií. Snímky jsou z pardubického Východočeského divadla.

čil... Moje maminka ho opustila, když mi bylo šest a půl roku, to je sice raný věk, ale člověk si z té doby pamatuje už dost. Moje vzpomínky mě k této problematice nej-

„**Se strachem bojuju celý život.**“

spíš i přitáhly, protože jsem měla vyloženě nutkání o ní psát. Chtěla jsem rozporuplnou postavu, jako je románový Jan, prozkoumávat, aniž bych pro ni měla odpověď nebo řešení. Každopádně díky svému

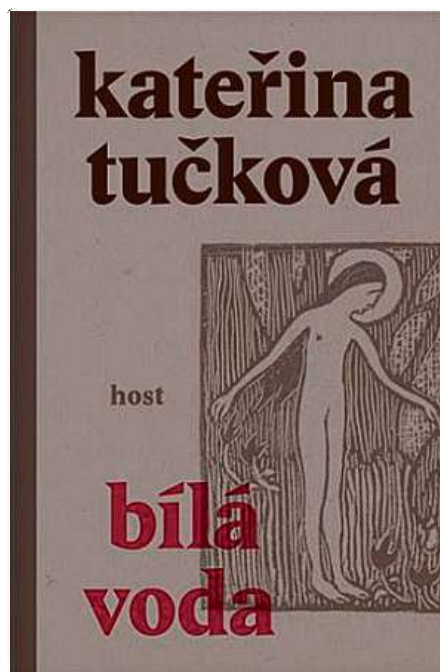
neutěšenému rodinnému zázemí, v němž jsem vyrůstala, mám asi větší pochopení i pro antihrdiny. Možná vím, jak by v kritických situacích mohli jednat. A jak vypadá strach. Takový ten hluboký dlouhodobý strach, se kterým se člověk pak vyrovnává celý život.

■ **Vnímala jste strach jako dítě, nebo v tom období vše milosrdně přebíje bezstarostnost dětství?**

Ano, vnímala... Se strachem bojuju celý život. Míň nebo víc úspěšně. Dodnes si pro různé situace připravuji únikové strategie. Teď naštěstí žiju v dost stabilním zázemí, s mými blízkými se máme rádi a pomáháme si, navíc jsem se dokázala svou kurátorskou prací a psaním finančně zabezpečit. Mám dvě zdravé děti. I tak ale často přemýšlím, jak bych řešila různé katastrofy. To je odkaz dětství. Vzpomínky na mou mámu, která byla opakovaně v různých situacích bezmocná. Třeba když ji otec bil... Proto se na krizové situace pořád vědomě připravuju, i když doufám, že v mém případě nikdy nenastanou.

■ **Vaše hrdinky řeholnice svým trýznitěním odpustily. Vyprávěla jste, že když jste se s nimi bavila, nedostala jste z nich skoro žádné emoce, protože byly navzdory svým zážitkům se vším vyrovnané. Odpustila jste otcí? Víím, že pak spáchal sebevraždu, ale byla někdy příležitost si některé věci vyříkat?**

Bohužel se nám to nepovedlo... Ve čtrnácti jsem měla chuť to řešit. Napsala jsem mu dopis, který jsem však neodeslala. Každopádně jsem po kontaktu s ním nějak toužila. Ale pak jsem se dozvěděla, že už neži-

▲ **Svůj poslední román autorka několikrát přepracovala. „Až se třetí podobou knihy jsem byla spokojená.“**

je. Asi měsíc po jeho pohřbu. Docela mě to zasáhlo. Měla jsem pocit, že jsem propásla moment, kdy jsme si mohli některé věci vyříkat. A že byla chyba, když jsem se o to nepokusila dřív. Hlavou se mi honilo, že kdybych to udělala o tři měsíce dřív, tak by třeba táta tu sebevraždu nespáchal. Třeba bych mu v jeho stavu, kdy ho nejspíš sužovaly deprese, nějak dokázala pomoci... S tím jsem se nějakou dobu potýkala, ale už se s tím nedalo nic dělat.

■ **Častěji litujeme toho, co neuděláme, než toho, co uděláme. Ale to se člověk dozví až mnohem později než ve čtrnácti letech... Vzpomínáte přese všechno na něco hezkého, co jste s otcem zažila?**

V tom je právě ten rozpor, že jsem s ním zažila i hezké okamžiky, byť ty negativní vzpomínky převažují. Jsou tam světlé momenty, kdy jsme se spolu smáli, hráli si, blbli na zahradě. I kvůli tomu to pro mě bylo tak těžké... Je to sice negativní hrdina mého života, ale na druhou stranu mě zplodil, byl to můj otec... A poskytl mi aspoň krátké okamžiky štěstí, respektive dětské spokojenosti. Víím, jaké to je, mít rád někoho, kdo vám ubližuje... To je také zvláštní pocit.

■ **Kdysi jste v rozhovoru říkala, že byste o tom ráda něco napsala.**

Myslím, že se toho aspoň částečně dotýkají skoro všechny moje knížky. V každé je tématem násilí, ačkoliv v různých podobách. Možná se to jednou stane i ústředním tématem nějaké další knihy. Všechny moje zkušenosti se do mého psaní více či méně propisují. Domácí násilí nevyjímaje...

■ **Gratuluju, že jste našla partnera, který je na vás hodný...**

Ovšem nebylo to napoprvé... I když jsem si říkala, že neudělám stejnou chybu jako máma, že nebudu opakovat její příběh, ale najdu si na rozdíl od ní hodného a spolehlivého partnera. A i přesto jsem se s násilím v partnerském vztahu setkala.

■ **Bylo to pro vás poučení? Jak dlouho jste to vydržela, než jste pochopila, že musíte z toho vztahu utéct?**

Dlouho. Opustit někoho blízkého, byť vám ubližuje, není vůbec snadné. Muselo se stát něco, co mě jednoznačně přesvědčilo. Extrémní zážitek, o němž se mi ani nechce mluvit. Až když jsem narazila na takovou-

„Mít rád někoho, kdo vám ubližuje, je zvláštní pocit.“

to hranici, zjistila jsem, že dál už nemůžu, že žádný kompromis už nebude fungovat. Teprve pak jsem udělala ten krok, naštěstí dřív, než bych do takového vztahu přivedla děti. Z mámina příběhu jsem se poučila natolik, že jsem byla schopná utnout to včas. Nepropadnout se do toho hlouběji, kdy bych byla na takovém partnerovi závislá, třeba právě proto, že bych s ním měla děti.

■ **O mámě moc hezky vyprávíte. Je to vaše hrdinka. Nicméně ve vaší knize jedna postava v podobné situaci říká, že její matka byla nejen obět, ale i spolupachatel, protože byla pasivní a násilí jen přihlížela. Řekla jste něco podobného i mamince?**

Ne, u nás doma se o citlivých věcech moc nemluví. Nevídáme se teď navíc moc čas-

to, takže nemá cenu pokazit sobotní odpovědnou debatou, která stejně nikam nevede. Minulost naší rodiny reflektujeme každá jinak a tak to asi zůstane.

■ **Aby vám nebo jí nebylo líto, že jste něco neprobraly...**

Myslím, že máma můj postoj k tomu zná i z mých rozhovorů v tisku, kde jsem se o tom už několikrát vyjadřovala. A já ten její vlastně také znám, tvrdí, že na vesnicích to tak dřív chodilo, chlapi po práci mířili do hospod a doma pak občas padla facka. Tečka. Ale třeba ještě přijde vhodná chvíle nějak to hlouběji probrat.

■ **O čem si povídáte?**

O běžných věcech. Při rodinných setkáních na sebe navíc všechnu pozornost strhnou děti, kterých je – protože mám ještě tři sestry – opravdu hodně. V krátkých chvílích hovorů se stihnou vyměnit informace o příbuzných, známých, o jídle, počasí, jaká byla dovolená. Bezpečná témata... Ale aby nebylo mýlky, maminka pro mě je a pořád zůstává hrdinka.

■ **Za co si jí třeba vážíte?**

Že ten strašně těžký krok – odejít od otce – nakonec udělala. Utekla, aniž měla zajištěné zázemí. Vsadila na to, že ji vezmou zpátky její rodiče do dvoupokojového bytu, kam se nastěhovala se dvěma malými dětmi. To byla jediná jistota, jakou měla. Čelila tomu, jak se na ni nahlíželo ve vesnici a pak i v malém městě, kam se vrátila – rozvedená ženská, které se nepovedlo manželství, a tak se zase vrátila domů, kde se stala takzvaně zátěží svých rodičů. Chápu, že s takovou to rozhodnutí odkládala strašně dlouho. Nicméně to nakonec udělala, a zachránila tak budoucnost a možná

i život sobě i nám. Navíc mě nechala vystudovat filozofickou fakultu – dokonce naprosto neperspektivní obory jako čeština a dějiny umění. Podporovala mě, i když nemohla tušit, co ze mě nakonec bude. S tím malým platem, co měla. Mámě vděčím opravdu za hodně.

■ **Přemýšlela jste někdy, jaké by to bylo, kdybyste byla kluk? Jestli by ten život nebyl jednodušší?**

Tyhle otázky docela často provázely mé dětství. Měla jsem pocit, že být kluk je nějak lepší. Vnímala jsem, že v mém okolí jsou kluci lehce preferovanější než my holky. Ale pak mi to začalo jít ve škole a učitelky mě často chválily. Také na střední škole k nám bylo přístupováno hlavně podle toho, jaké jsme podávali výkony. Tam jsem nijak nezaostávala, takže jsem nějak docenila sama sebe, a uvědomila si přitom, že hodně věcí zvládnou i jako holka. (směje se) Ale v raném dětství to bylo jinak. Asi na mě mělo vliv i prostředí vesnice, možná také zázemí, z něhož vycházel můj táta, který byl jediným synem v kdysi sedlácké rodině. Někdy v té době do mě vplynul pocit, že kluci jsou nějak hodnotnější – asi proto, že chlapi mohou pokračovat v rodinné tradici. V tom možná spočívá tragédie mého táty – za totality bylo jasné, že žádný statek nepřevzme, byl totiž součástí JZD. Neměl vlastně pro co žít a pítí tuhle prázdnotu zřejmě zaplnilo.

■ **Dal vám někdy najevo, že by byl raději, kdyby měl syna?**

To jsem necítila. Myslím, že ta domácí situace by byla stejná, i kdyby měl syna. My se sestrou jsme toho nebyly příčinou, ale byly jsme toho bohužel svědky.

■ **Byly jste se sestrou parťačky? Držely jste spolu proti rodičům, respektive hlavně proti otci agresorovi?**

Sestra byla v době, kdy jsme žily s našim biologickým otcem, ještě hodně malá. Hlavně to myslím stmelilo mě a maminku.

■ **Přišla jste o dětství, protože jste převzala její starosti?**

Takhle jsem o tom nikdy nepřemýšlela, ale její starosti se mě rozhodně týkaly. Bylo mi už dost, abych se k situaci doma nějak pokoušela postavit. Měla jsem pocit, že jí musím pomáhat a podporovat ji. A být strašně hodná, abych to celé nezhoršovala. Bylo to náročné...

■ **Vy jste jako teenagerka zažila s maminkou i velmi zvláštní zážitek v autě.**

▲ Spisovatelka Kateřina Tučková v roce 2019, kdy převzala z rukou brněnské primátorky Markéty Vaňkové ocenění za svou literární činnost.

Ano, v roce 1994 jsme měly autonehodu... Od té doby každý rok 11. srpna slavíme znovuzrození, protože jsme se tenkrát opravdu podruhé narodily. Bylo mi čtrnáct let.

■ **Změnilo vás to nějak? Ty strachy možná pramení i z toho... Anebo vás to naopak zocelilo, protože jste mohla mít pocit, že teď přijete všechno?**

Vzpomínám si, že ještě několik měsíců poté jsem byla strašně otupělá. Následující rok jsem moc neprožívala, vlastně jsem jen tak přežívala. Přes celý obličej jsem měla červenou, na první pohled viditelnou

„Měla jsem pocit, že je nějak lepší být kluk.“

jizvu, každý týden jsem chodila na laser. Možná jsem byla tak otupělá proto, abych si takovou změnu zjevu nepřipustila náraz, aby mi to docházelo postupně, a abych měla tím pádem čas se s tím vyrovnat. Až jako dospělá se k té nehodě vracím jako ke šťastnému milníku – vždyt jsme s mámou přežily. Teď mám především jakýsi pocit vděku, že jsme z toho obě vyvázly živé a zdravé, a zároveň mi z té doby zbylo poznání, že životní změna se může stát náhle, nečekaně a poznamenaná člověka napořád.

■ **Někde jste vyprávěla, že vám někdo řekl, že díky té autonehodě jste empatičtější. Je to tak?**

Myslím, že moje zvýšená citlivost a empatie souvisí spíš s traumaty z dětství. Brzy

jsem zažila věci, jaké by děti zažívat neměly: dlouhodobý paralyzující strach a bezmoc. I tahle zkušenost mi je ale paradoxně k užžitku – hlavně jako spisovatelce. S poznáním mezních životních okamžiků jsem schopná o takových tématech – krizích, traumatech, bolesti – lépe psát. To zlé, co se nám stalo, se v mém případě našťastí propojilo s láskou ke knížkám a chutí psát.

■ **Je to ulevující, vypsát se z toho? Je pro vás psaní literatury terapií?**

Takhle jednoduše to nestojí. Nevypisuju se z toho, co jsem zažila sama. Ale samozřejmě se to v mém psaní nějak odráží – v příbězích jiných postav. Psaní je pro mě důležité, protože díky němu můžu ventilovat jakýsi přetlak. Ten neumím rozehnat jen tak při mluvení nebo sportem. Vyhovuje mi probídat svůj vnitřní prostor písemně. Cítím se pak klidnější, spokojenější. Jako bych si v sobě uklidila. Profituju z toho pak já i moji blízcí. Nicméně dlouhá léta jsem pracovala jako kurátorka výstav a z úzkého kontaktu s výtvarníky vím, že podobnou potřebu zaobírat se vlastním vnitřním světem a nějak ho kreativně zpracovávat mají i jiní umělci. Každý umělec pracuje se svým nitrem, s nejrůznějšími zážitky a zkušenostmi kreativním způsobem.

■ **Máte pocit, že psaním jste si v sobě některé trýznivé otázky vyřešila?**

Tím, že píšu příběh postav, které mají aspoň částečně reálný předobraz, si sama vytvářím postoj k různým otázkám. Proto si vybírám témata, jež nenabízejí jednoznačný výklad, chci si totiž jejich zkoumáním udělat sama jasno. Práce na románu

Bílá Voda trvala deset let, ale nebyl to jen výzkum a psaní, nýbrž i můj duchovní život. Pocházím z jižní Moravy, jsem křtěná, v rodině mého otce byli všichni katolíci. Během dětství jsem zažila i hezké věci spojené s náboženstvím, pak se ale moji rodiče rozvedli a já jsem dál vyrůstala v ateistickém prostředí. Nicméně ve středním věku jsem měla potřebu si svoje duchovní nastavení zase nějak ohledat. Odpovědět si na otázku, zda jsem s rozvodem rodičů neztratila i přístup k něčemu, co by mě mohlo obohatit a posílit. A vedle toho jsem se zabírala historií církve v Československu. Jen díky tomu jsem začala pronikat do toho, jaké to bylo za minulého režimu s oficiální a podzemní církví. Skrze poznání, skrze příběhy osobností, které inspirují mé postavy, si pak dělám názor na věci, jež mě zajímají, spíš než abych při psaní ohledávala jenom vlastní bolest a potíže. To je možná až v tom druhém plánu.

■ **Kvůli knize jste dokonce několik dní strávila v klášteře. Jaké to bylo? Bylo tam nějaké duchovní osvícení?**

Řeholní způsob života mě zajímal hlavně kvůli knize. Chtěla jsem poznat, jak probíhá. Pro mě by to nebylo, chybí mi disciplína a nejsem natolik pokorná, jak by bylo potřeba. Nedokázala bych se podřídřit řádu, který by mi určil někdo jiný. Ale

chtěla jsem to aspoň zkusit a poznat, jak žily řeholnice, o nichž jsem chtěla psát. A zjistila jsem díky tomu spoustu věcí. Z těch zábavnějších třeba to, že moje tělo na klášterní život reagovalo nečekaně primitivně – měla jsem pořád hlad, protože jsem nevěděla, kdy mi kdo dá najíst. (směje se) S tím jsem se potýkala celý týden. Vůbec jsem nečekala, že když budu závislá na někom jiném, ozve se ve mně tato pudová stránka. Hlad byl jeden z nejintenzivnějších pocitů, jaké jsem tam cítila.

„Práce na románu *Bílá Voda* trvala deset let.“

■ **Nejedly jste pravidelně třikrát denně?**

To ano, ale muselo se čekat, až někdo zazvoní. Nedalo se odskočit si někam pro jídlo, když se ozval hlad mimo určenou hodinu. Byly hodiny modliteb, hodiny práce a pak hodina jídla. Nedokázala jsem se na to naladit. Ale časem bych si samozřejmě zvykla.

■ **Co si člověk zabalí, když jde na týden do kláštera? Bibli?**

Taky, ačkoliv těch tam měli dost. Ovšem příště bych si s sebou vzala hlavně tatran-

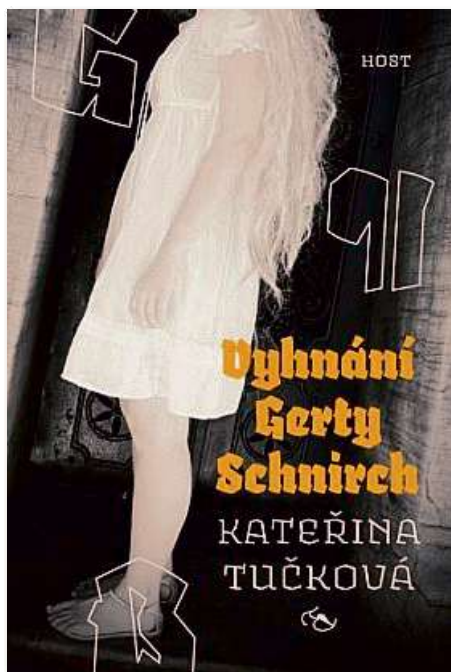

ky. (směje se) Ale vážně – počítala jsem s tím, že tam budu pracovat, takže jsem si vzala nějaké obnošené oblečení. Přestože byl přelom jara a léta, tušila jsem, že tam bude zima, takže jsem si přibalila i teplejší svršky. Vzala jsem si taky nějaké knížky. Myslela jsem si, že večer bude čas číst, co jsem potřebovala prostudovat k románu.

■ **A nejsilnější zážitek kromě hladu? Cítila jste při modlitbách nějaké souznění?**

Myslela jsem si, že narazím na komunitu charakterově hodně podobných žen, jež mi budou spíš vzdálené. A přitom jsem potkala ženy moderního střihu, které řídí auta, mají e-mail, Facebook, zajímají je aktuální společenská témata, orientují se v současném umění, literatuře i kinematografii. Dalo se s nimi mluvit o všem, a ještě ke všemu několika jazyky. Byly vzdělané a k mému překvapení hodně různé, rozhodně víc, než jsem si představovala na základě studia archivních dokumentů. Tím víc je pro mě fascinující, že v komunitě dokážou fungovat tak spolu, protože každá musí něco obětovat, pokud chtějí žít společně. Tak je to ale – jak mi vysvětlily – vlastně v každém partnerství. I v manželství se přece musejí dělat ústupky a kompromisy. Teprve potom to může fungovat. Díky tomu týdnů jsem si pak mohla lépe představit svoje hrdinky, které jsem psala jako takové církevní rebelky. Pochopila jsem, že řeholnice opravdu nemusejí souhlasit s církevní politikou. Můžou se mezi sebou klidně bavit o tom, že jim něco vadí anebo něco chybí. Třeba že nejsou spokojené s tím, jakou roli v katolické církvi ženy zastávají. Původně jsem si myslela, že všech-

Foto: ČTK, archiv

▲ Románem *Vyhnání Gerty Schnirch* na sebe Kateřina Tučková v roce 2010 upozornila (získala tehdy nominace na *Cenu Josefa Škvoreckého* i na *Magnesii Literu*), o dva roky později titulem *Žitkovské bohyně* dokázala, že patří k tuzemské literární špičce (a obě ceny získala).

Za román *Žitkovské bohyně* dostala Kateřina Tučková v listopadu 2012 *Cenu Josefa Škvoreckého*. Na snímku ji předávají Václav Křištof (vlevo) ze Společnosti Josefa Škvoreckého a publicista Vladimír Karfík.

ny řeholnice s upozaděním sebe samých bez váhání souhlasí, že jim role poslušné a výkonné síly vyhovuje, ale není to tak. To pro mě bylo velké prozření...

■ **Opravdu volají po možnosti, aby se samy staly kněžkami? A myslíte si, že literatura má takovou sílu, že třeba vaše kniha pomůže k tomu, aby se katolická církev takto proměnila? Že se dočkáme ženských katolických kněžek?**

Teď se mi v té souvislosti hlavou mihla vtipná poznámka šéfredaktora nakladatelství Host, kde kniha vyšla. Připravovali jsme spolu rozhovor, který vyšel pár týdnů před vydáním knížky. Sotva byl publikovaný, papež František umožnil ženám

„Do kláštera bych si příště vzala hlavně tatranky.“

vykonávat vysoké vatikánské funkce, což předtím nebylo možné. Mirek Balašík mi tu novinku volal a říkal: „Vidíš, stačí jeden rozhovor, a už se to sype. Co až vyjde ta knížka!“ Tomu jsme se zasmáli, protože oba samozřejmě víme, že literatura už dávno ztratila moc otřást společností. To dnes mohou možná média, když se investigativním novinářům podaří rozkrýt nějakou kauzu, ale román to dokáže jen těžko. Ačkoliv se svými knížkami už jsem zažila, že pomohly změnit smýšlení nemalé skupiny lidí. Třeba případ románu *Vyhnání Gerty Schnirch* – mám dojem, že během šesti sedmi let od jeho vydání se náhled na odsun československých Němců diametrálně změnil.

■ V jakém smyslu?

Když ta kniha v roce 2009 vyšla, objevovali se na čteních a besedách pravidelně lidé, kteří si to tam se mnou přišli vyříkat. Byli hodně negativně naladěni, někdy až agresivně. Jeden starý pán mě osočil, že obhajuju nacismus, ale pak se samozřejmě ukázalo, že knihu ani nečetl... Vadilo jim, že jsem válečný příběh napsala z perspektivy odsunutých brněnské Němky, na níž bylo spácháno bezpráví, a ona se celý život vyrovnává s jeho následky. Nicméně v roce 2015 bylo pětasedmdesáté výročí konce války a v Brně panovalo mimořádně liberální klima. Tehdy se brněnský primátor s biskupem omluvili našim někdejšími německým sousedům – ženám, starým lidem a dětem –, kteří se v květnu 1945 stali obětmi tzv. „brněnského pochodu smrti“, a také všem rodinám, jež takto o někoho přišly. V roce 2009 by takové gesto bylo nepřijatelné. O pár let později to bylo možné. A z reakcí lidí, kteří se na ten akt omluvy sešli, bylo jasné, že můj román v tom sehrál určitou pozitivní roli. Takový happy end mě dodnes dojíhá.

■ **Předtím, než jste začala na té knize pracovat, jste se také zúčastnila pietního pochodu, jenž se každým rokem opakuje. Jaké to bylo?**

Trasu, kterou vedl historický „pochod smrti“, jsem šla v roce 2007, když už jsem na té knížce pracovala. Chtěla jsem si osahat, kudy ti lidé kdysi šli a co mohli v daných úsecích trasy potkat. U obce Ledce byla třeba zamořená studna, z níž se vyhánění brněnští Němci nakazili tyfem a úplavicí. Potřebovala jsem zjistit, kdy tam mohli doputovat a jak moc už asi museli být unavení. Také proto jsem tu cestu absolvovala v noci a s kočárkem.

■ Proč s kočárkem?

Chtěla jsem si co nejvíc přiblížit zkušenost své hrdinky Gerty, jež tu cestu absolvovala jako jednadvacetiletá s půlročním dítětem v kočárku. Zajímalo mě, jestli ten kočárek pro ni byl víc břemenem, anebo oporou. Jen samozřejmě místo miminka jsem tam měla nějakou zátěž – oblečení, boty a taky nějaký proviant (vodu a jídlo), který ovšem vyháněné Němky kdysi neměly. Bohužel jsem nesehnala starý kočárek, jen ten moderní s pérováním, takže to historické situaci příliš neodpovídalo. Navíc původní cesta vedla po polňačkách, dnes je z většíny asfaltovaná, takže terén nekladl takový odpor jako tehdy. Pro mě byl proto kočárek oporou, ale nemůžu říct, že to tak měla i Gerta. Co na té cestě bylo ale nejdůležitější, bylo to, že jsem na ní potkala i dvě ženy, jež odsun v roce 1945 zažily jako děti a jež byly ochotné o něm se mnou mluvit. A to bylo klíčové setkání, protože řadu jejich vzpomínek jsem pak v románu použila.

■ **Tři roky po prvním románu jste vydala knihu *Žitkovské bohyně*, která byla zlomem ve vaší kariéře, zajistila vám popularitu. I tehdy jste se vypravila do regionu Moravské Kopanice, kde se příběhy lidových léčitelů odehrávaly.**

O bohyních se se mnou ale místní zpočátku moc bavit nechťeli. Ovšem pak se mě ujala paní učitelka a otevřela mi k nim dveře. Povíдали si vlastně s ní a já jsem u toho mohla být. Na to taky moc ráda vzpomínám.

Přijetí té knihy bylo pak mnohem lepší než u mé prvotiny.

■ **Ale zároveň se pak ozvali někteří příbuzní „bohyně“, kteří měli pocit, že jste jejich příběh zneužila. Vyříkala jste si to s nimi?**

Osobně ne, proběhlo to spíš přes média. Dodnes však nemám pocit, že bych se nějak provinila. Příběhy bohyní jsem sesbírala a použila s tím nejlepším úmyslem, chtěla jsem jim vzdát hold za to, že během minulých staletí pomohly tolika lidem. Obzvláště poslední bohyni Irmě Gabrhe-

„Kvůli mému románu se ve vesnici zvedl cestovní ruch.“

lové jsem tou knihou chtěla postavit jakýsi literární pomníček, to aby se na ni nezapomnělo. S některými lidmi z Kopanic mám dodnes přátelské vztahy, ovšem část místních můj záměr pohoršil. Navíc jim vadí, že kvůli tomu románu se v jejich vesnici velmi zvedl cestovní ruch.

■ **Neobáváte se, že kvůli románu *Bílá Voda* zažije nájezdy turistů stejnojmenná vesnice v Jeseníkách?**

Popravdě jsem neřešila, co se stane po vydání *Bílé Vody*. Byl to především dlouhý boj s masou materiálu, soustředila jsem se na to, abych z nalezených dokumentů

vykutala příběh, který bude mít jakousi obecnější platnost, který odkryje historická fakta, ale zároveň to bude příběh – román –, v němž budu mít kontrolu nad tím, co moji hrdinové dělají. Musela jsem najít ideální strukturu, aby se to široké téma rozkrývalo postupně. Abych toho dopředu neprozradila příliš mnoho, aby byly informace dobře dávkované. Abych vysvětlováním historických reálií neudusila příběh a přitom ho pochopili i čtenáři, kteří se nezabývali problematikou katolické církve za totality. Nicméně pokud do Bílé Vody budou mířit turisté, vadit to myslím nebude. Nachází se tam Muzeum izolace, internace a integrace, jež návštěvnícký zájem vítá, takže věřím, že zvýšený cestovní ruch tam nevyvolá tak negativní reakce jako na Žitkově. Navíc je to celkem odlehlý kraj, takže tam určitě nedoputuje každý.

■ **Četba vašeho románu *Žitkovské bohyně* mě strhla, ale zároveň jsem z toho příběhu měl stisněný pocit podobně jako při sledování filmu *Kladivo na čarodějnice*. Přišlo mi, že zlo je v něm strašně silné. Kdežto vaše nejnovější kniha *Bílá Voda* mě bavila i kvůli tomu, že v sobě má naději, že dobro může zvítězit. Potěšilo mě i několik scén zázraků, což jsou vlastně prvky fantasy.**

Dovolila jsem si to i proto, že mystika hraje v katolické církvi podstatnou roli, a zázraky provázejí život každého světce nebo svěťce. Takto tedy provázejí také život ro-

mánové Evaristy, která může být díky nim věrohodnější a čtenářům bližší. Pak si dokážou lépe představit, že musela být výjimečná a že měla sílu změnit osud i tak problematické postavy, jako je třeba feťák, později kněz Jan. Ty momenty zázraků jsem si při psaní opravdu užila, měla jsem z nich radost. Mohla jsem se při nich odpoutat od archivních dokumentů a nechat se unést příběhem.

■ **Vraťme se ale ještě ke vzniku románu *Žitkovské bohyně*. Přečetl jsem si, že do té doby, dokud vaše „bohyně“ vystupovaly pod skutečným jménem, nebyla jste schopná zbavit se nějaké nemoci. Ta jako by zázrakem odezněla, až když jste jim vymyslela pseudonymy... Jaké jste u toho psaní zažívala pocity?**

Přítomnost zla, o němž jste mluvil, je odvrácená strana mince dobra. Bohyně byly často popisovány jako pomocnice v nesnázích, ale byly mezi nimi i ty, co se specializovaly na černou magii. K těm přicházeli klienti, kteří někomu chtěli způsobit bolest nebo přivodit smrt, na jejich přání proto takové bosorky konaly černé mše. V soudních spisech ze 30. let minulého století jsem našla i zdokumentované, jak takové obřady probíhaly. A ačkoliv se tenkrát u soudu nepodařilo prokázat, že černá mše byla příčinou smrti nějakého nebožáka, stejně věřím, že věci mezi nebem a zemí existují... Třeba psychosomatické problémy bohyně dokázaly ošetřit tak,

▲ Obec Bílá Voda v okrese Jeseník dala název poslednímu románu Kateřiny Tučkové. Nachází se tam piaristický klášter, kde se děj příběhu odehrává.

že lidem zprostředkovaly – spolu s bylinnou léčbou – i pevnou víru v uzdravení. Na druhou stranu, pokud někdo věřil na kletby, mohly bohyně svým působením i uškodit. Když člověk věří ve zlý konec, vlastně ho tím i přivolává. Provázanost ducha s tělem jsem ostatně opakovaně cítila i na sobě. Byla jsem opravdu dost dlouho nemocná, když jsem se zaobírala příběhy černých bohyň a v románu při tom používala jejich pravá jména. Jako bych s nimi byla v každodenním styku. Teprve když jsem ta jména v knize změnila a historie se mi proměnila v literaturu, ulevilo se mi.

„Momenty zázraků jsem si při psaní opravdu užila.“

■ **Žitkovské bohyně měly svoji magii, řeholnice v Bílé Vodě víru a modlitby. Co pomáhá vám, když čelíte nějaké krizi?**

Ani magie, ani modlitby. Ostatně za posledních deset let jsem zjistila, že se v institucionalizované církvi necítím dobře, to není nic pro liberální ženy 21. století. Snažila jsem se zapadnout, zkoušela jsem to svou přítomností na bohoslužbách i studiem teologie. To mi během pandemie navíc přišlo jako ideální příležitost, jak doma intelektuálně nekrnět při péči o děti. Nicméně svou cestu jsem v církvi nenašla. Co mi pomáhá? Byla dvě období, kdy jsem si sama pomoci nedokázala, takže jsem chodila na

terapii. Jen díky nim jsem tenkrát udržela jakýsi balanc. Dovedlo mě to ke kořenům problémů, zpátky do mého dětství. Ujasnila jsem si a pojmenovala věci, jež se staly. A to mě trochu osvobodilo. Ale obvykle mi pomáhá především aktivita.

■ **A konkrétně?**

Práce. Tím, že zaměstnám myšlenky a přijmu odpovědnost, že něco musím stihnout odevzdat v určitý termín. Kreativní práce mě odvede od toho, co bolí, a pak je skutečnost snesitelná.

■ **Pracovala jste na poslední knize deset let. To asi nebylo podle edičního plánu...**

To tedy nebylo. Kdybych věděla, jak dlouho to bude trvat, tak jsem se do toho možná ani nepustila. Výzkum problematiky a později psaní zatížilo celou mou rodinu, sebralo nám to spousty volných víkendů a dovolených. Možná bych se poohlédla po jiném tématu a svůj duchovní život se snažila vyřešit paralelně. Ale na druhou stranu – asi to tak mělo být. Pomocí každé románové verze jsem si něco ujasňovala, v každé jsem něco našla. První nefungovala, druhá měla 800 stránek, a přesto to nebylo ono. Až se třetí podobou knihy jsem byla spokojená. *Gertu* i *Bohyně* jsem napsala hodně intuitivně, a zároveň byla šťastná náhoda, že se to podařilo napoprvé. S *Bílou Vodou* jsem ale získala novou spisovatelskou zkušenost. Teď už vím, co dělat, když se text vzpouzí, už vím, jak od tématu získat odstup, jak je důležité nebát se některé věci zpochybňovat, přehodnocovat, a třeba se jich i vzdát. Takže to vlastně nebyl ztracený čas.

Brněnské HaDivadlo připravilo adaptaci románu Kateřiny Tučkové o dramatickém poválečném odsunu československých Němců *Vyhnání Gerty Schnirch* (její role se ujala Sára Venclovská, na druhém snímku jsou Cyril Drozda a Jan Grundman).

■ **Jak to nesl manžel, že jste na knize pracovala tak dlouho? Deset let jste byla duchem v Bílé Vodě...**

Můj muž si mě už jako spisovatelku bral, takže v našem vztahu nebyla má intenzivní práce žádná novinka. Neříkám, že moje psaní občas nedělá při chodu rodiny problémy. Ale můj muž je naštěstí dost trpělivý a má pochopení. Dokonce se mnou šel ten zmíněný pietní pochod po stopách Gerty Schnirch. Byl se mnou i na návštěvě Bílé Vody. Já jsem zas kvůli němu na oplátku přelezla dvě pětistovky v indickém Ladaku, což bych sama o své vůli nikdy neudělala. To jsou ty partnerské kompromisy. (usmívá se)

■ **Pomáhá vám tedy i rodina...**

Rozhodně. Rodina je moje zázemí. Díky fungujícím vztahům se můžu věnovat psaní. Naštěstí jsem po všech těch bouřlivých zkušenostech doputovala do klidného prostředí, navíc mi hodně pomáhá moje maminka, která přijíždí hlídat děti. A naše chůva, paní Martina. Bez spojených sil všech kolem mě bych *Bílou Vodu* při péči o dvě děti nikdy nedokončila. Fungující vztahy jsou můj nejdůležitější kapitál.

■ **V doslovu knihy píšete, že nebyť tohoto románu, vaše děti by na svět přišly asi dříve. Jak se k tomu stavěl váš muž? Nechtěl děti už dřív?**

Chtěl, ale pro mě to dlouho nebyla prioritou. Pod dojmem svého dětství jsem hodně váhala, samozřejmě i z obavy, že kdyby nastala partnerská krize, budou pro mě děti slabinou, a navíc to samy odnesou. Sama jsem schopna leccos ustát, ale nevěděla jsem, co by mě čekalo s dětmi. Takže rozhodnutí založit rodinu jsem odsouvala na nejzazší mez. Prioritou pro mě byla práce a psaní. Pak už kromě varovného prstu manžela začal hrozit i věkový limit. Vlastně jsem byla donucená se rozhodnout. A rozhodla jsem se dobře. (usmívá se)

■ **Myslíte, že jste jinou spisovatelkou, když jste se stala matkou?**

To si nemyslím. (směje se) Ale změnila jsem se určitě jako člověk. Některé věci teď jako matka vidím jinak, jsem schopna je jinak prožít a procítit.

■ **Kdybyste mohla potkat některého hrdinu z vaší knížky *Bílá Voda*, kdo by to byl a na co byste se ho zeptala?**

Opravdu ráda bych se potkala s biskupem Felixem Davídkem. Vysvěcenou katolickou kněžku Ludmilu Javorovou, jejíž

▲ Spisovatelka Kateřina Tučková v době, kdy se definitivně stala nepřehlédnutelnou postavou současné české literatury - před deseti lety na autogramiádě *Žitkovských bohůň*.

příběh inspiroval románovou sestru Evaristu, jsem měla to štěstí potkat nedávno, a tím už se mi jedno velké přání splnilo. Roky jsem si netroufala ji oslovit. Viděla jsem ji v televizních dokumentech, četla její rozhovory, ale nešla jsem za ní, protože jsem se bála, že by mě její charismatická osobnost strhla a já bych pak psala o ní. To jsem ale neplánovala, protože jsem chtěla poukázat také na šikanu a perzekuci řeholnic. Především na Akci Ř (*krycí ná-*

„Chtěla jsem ukázat šikanu a perzekuci řeholnic.“

zev pro nezákonné zavírání ženských klášterů a rušení ženských řeholních řádů za totality, pozn. red.), na věznění řeholnic v kriminálech, posílání novic na těžkou práci do továren, na tajný plán, aby je finančně motivovaní mladíci takzvané svlékli z roucha a odvedli z řádů tím, že je oplodní.

■ **Na co byste se zeptala Felixe Davídky?**

Na co bych se ho zeptala? (dlouze přemýšlí) Byla to výjimečná osobnost, svého druhu génius. Nesmírně vzdělaný, s encyklopedickými znalostmi, charismatický a organizačně schopný. Byl s to vytvořit doko-

nale funkční a přitom léta utajovanou sítí podzemní církve. Asi bych se ho zeptala, jak to všechno zvládl a kde vzal odvalu, aby bez vědomí Vatikánu vysvětlil ženy na katolické kněžky. On říkal, že to bylo potřeba. To chápu. Ale od potřeby k činu je přece jen dlouhá cesta.

■ **Které současné ženy jsou pro vás hrdinkami?**

Nedávno jsme s kolegyněmi publikovaly knihu *Hrdinky aneb Příběhy významných českých žen*. Je tam šedesát portrétů, většinou žen naší minulosti, ale jsou mezi nimi i současnice. Poslední z nich je právě Ludmila Javorová. Její příběh totiž dokládá, že ženská emancipace je stále otevřený problém. V katolické církvi vlastně pořád neproběhla, ženy se na chodu církve podílejí jen potud, pokud jim to dovolí hierarchie složená výhradně z mužů. Těch současných hrdinek je kolem mě ale nespočet. Jmenovala bych třeba Janu Horváthovou, ředitelku Muzea romské kultury. Celý svůj život zasvětila tomu, aby bojovala za romskou práva a důstojnost, a teď se jí konečně podařilo proměnit nepřítel v Letech, kde byl kdysi koncentrační tábor pro Romy, v památník romského holocaustu. To je velký počín, jehož si velmi vážím. A pak je tu třeba hrdinství mnoha ukrajinských žen, o kterém se nikdy nikdo nedozví.

Milan Eisenhammer

